

Clixé Guàrdia

ASPECTES LINGÜÍSTICS DEL MERCAT

A Casimir Escudier, pels temps passats
i per la visita, agraïda

Per bé que em cregui d'ésser l'últim — i tanmateix ho sóc en tantes de coses i de temes! — dels escriptors catalans qui han col·laborat en el present volum, no vull defugir l'ocasió de parlar d'una cosa que, si bé no hi he dedicat totes les meves preferències i tots els meus afanys, és la segona que m'ha sollevat vers una certa simpatia i un estudi un poc apregonat, enverj aquelles coses que haurien d'ésser les primeres en tants i tants que les bescanten perquè les desconeixen o els donen certa natura de darrer terme i no arriben, mai dels maïs, a gustar, no el pinyol, sinó l'ametlla, que hi és escondida en cadascun d'aquests estudis de què freturem cada dia un cop més: els aspectes lingüístics de les comarques.

I és per això que en la present avinentesa em ve com l'anell al dit de dir dos mals mots, no sobre el mercat de Granollers, que he vist un sol cop i d'això hi ha prop de tres anys i com d'esquitllentes, sinó sobre els aspectes lingüístics que pot tenir, que té tot mercat; i que si a cada poble on es celebra un mercat setmanal d'importància i on acuden gent de diferents llocs fos escullit com a mitjà de recullir expressions i mots i valoracions lingüístiques per l'escriptor local, comarcal, aqueix aniria enriquint-se d'un tresor veritablement inapreciable que, per bé que trobi escampat per ci per lla en obres i més obres, no té la valor o l'executòria que hom hi troba quan recull de boca del poble, del pagès si voleu més clar, aquell gir pur, aquell mot, aquella combinació viva gens influenciada pel castellanisme, o perduda del nostre tresor d'expressió.

Així ho han sabut fer dues figures catalanes de primer ordre, cadascuna en el seu temps: Verdaguer, el primer poeta; Ruyra, el primer prosador. Tant l'un com l'altre han sabut recullir del poble un inapreciable tresor de lèxic que ens deixa esmaperduts; i en el cas concret de l'eminent prosador En Joaquim Ruyra, jo, que hi he sostingut llargues converses, he pogut advenir a l'entendre del meu pobre juí, que això d'escoltar el poble, d'escoltar el llenguatge viu, ha estat una de les fites que han dut més d'aprop l'autor de la «Jacobé» envers aqueixa prosa modèlica, no sols no superada, sinó ni bon tros cap d'altra al moment actual acostada a ella.

Ja sap el lector d'aqueix volum i amb el qual hi ha temps que hi he lligat un cert lligam d'amistat, el meu tema i ja vell, de rehabilitar la comarca en l'alt sentit intel·lectual; i que

l'escriptor, si no ha d'ésser catedràtic, hi visqui i hi brodi els seus versos, contes, novel·les, poemes i crítiques en aquestes nostres viles de la costa, o en aqueixa elegant masia catalana del Camp de Tarragona o de la Plana de Vic, o en aqueixes cases de teulat pissarrós de l'alta Catalunya.

D'altra banda, no tan sols perquè a comarca pot viure-hi un intel·lectual, sinó perquè ell ha d'ajudar a refer el nostre català literari aprenent i recullint com a paraula viva — que hauria dit En Maragall — els girs i mots vius que es parlen fora de les capitals, sempre, pel seu aire cosmopolita més influenciades d'estrangerismes i de mots que dia rera dia van junyint-se al carro triomfal del nostre parlar viu.

El mercat, no gens menys, pot ajudar-nos a accomplir aqueixa tasca tan voluminosa i tan digna. Jo no conec, es pot dir, com suava deia, el mercat de Granollers; però jo crec, jo estic fermament convençut, que entre els pobles que tots els dijous aflueixen a Granollers — els dissabtes a Vic, etc., etc. — i hi celebren el tradicional mercat, hi ha persones el llenguatge viu de les quals ha d'interessar-nos, ha d'interessar per damunt de tot a l'escriptor granollerí, amics que feu cada setmana el present portant-ve; i que el dia que tots els mercats catalans i per espai de dos o tres anys fossin estudiats així, podríem publicar una bella antologia, que serviria en primer terme als mateixos escriptors locals; semblantment aniria pla bé als escriptors de la capital, que hi recullirien expressions que ara, escaduceres i uns cops mal aplicades, no recullim amb dretura o n'estem dejuns. Recordo ara, que hi ha dos anys que a una casa de pagès prop de Samalús, un dia festiu vaig poder fruit d'una bel la expressió en boca d'un pagès. Per veure si era de bon dring vaig informar-me preguntant-li d'on era fill (Samalús), si havia estat mai a Barcelona (dos cops i durant dos dies), si sabia llegir i escriure (no), si sabia castellà (gens, llevat de dir pan al pa i vino al vi), etc., etc. Llavors vaig comprendre que em trobava davant d'una aportació viva, aportació que curiosament recullia i que, de llavors ençà, he emprat escrivint-la força. Després, a Canet de Mar, he vist admirablement combinats els dos complements de l'expressió tipus lí'n. He sentit dir a un pagès: Dona-li'n dos (volia dir préssecs). Vos convenceu ara, amic lector, de la valor que té, que ha de tenir, d'escoltar el poble d'escoltar els nostres admirats pagesos, carboners, mariners i gent de vila i de cases de pagès? He seguit força indrets de Catalunya — Amposta, Ginestar, Mora d'Ebre, Lleyda, Vallbona de les Monges, Rocallaura, Cambrils, Alcober, Pica-moixons, Puigpelat, Pineda, Llevaneres, La Garriga, etc. — i enmig del llenguatge dolent d'alguns llocs, com Amposta i Tortosa, el més influenciats del castellà i del valencianisme castellanitzat, sempre hi he après.

Jo voldria, que per bé que el tema de les presents notes no toqui el mercat de Granollers, hi hagués algú d'aqueixa població que, seguint el patró lingüístic que dono o altrament cercant-ne un de millor, sabés d'escoltar el mercat de cada dijous i d'aquí dos o tres anys ens fornís d'un bell gavadal lingüístic que, no en dubteu pas, hi ha espars per ci per lla. Li ho agraïriem a manta.

J. MIQUEL i MACAYA